

Naujienu Antroji Dalis

NR. 830

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXII METAI

Dienų skeveldros

1.

Po ranka pasipainiojo keletas senų laikraščių. Štai Moterų priede str. "Virimas — geriausias draugas". Verčiu kitą Kultūros psl., poetė Julija rašo:

"Virtuvė — mano gyvenimo Duona ir druska..."
Imu kitą tos poetės eilėraštį:
"Vargšė esu moteris,
Vargšė esu motina,
Ir dar didesnė vargšė
Esu poetė".

Šiapus geležinės uždangos galioja, ir poetams, galvojimo ir "savijautos" laisvė. Imu Londono lenkų savaitraštį. Kalba apie 1000 metų krikšto sukaktį. Pranešama, kad Lenkija būsianti "giliai katalikiška ir perdėm teisinga". Str. iliustruotas "Lenkija fotografijose", ir... kažkas matyta, ogi — Vilniaus bažnyčių bokštai.

Beje, vienas lietuvis tremtinys kreipėsi į Vatikaną jam rūpimu reikalu. Vatikanas pranešė, kad jis viską išsiaiškintų pas "savo tiesioginį vyskupą". Ir atspėkite, kokia nurodyta vyskupo pavardė. Vysk. Brizgio? Vysk. Brazio? Kur ten tau, vysk. Rubin — kardinolo Wyszynskio rekomendacijomis tremties lenkamis globoti vyskupas. Lietuvis, kuris kreipėsi informacijos, buvo vilnietis. Kas čia bus suklydęs?!

2.

Aną kartą esame minėję, kad komunistų partija į rašytojus žvelgia kaip savo interesų įrankį. Juo labiau, jei šis ar anas rašytojas yra seniau kuo nors, partijos nuomone, nusikaltęs. Viens toks nuo progos lig progos panaudojamų yra rašyt. Rapolas Mackonis. Geras pažįstamas. Bendro kadaise darbo bičiulis. Nuoširdus tėvynės reikalais besirūpinęs kūrėjas. Nei iš jo pasijuokti čia rašoma. Čia išskeliama partijos metodai.

"Tėvynės Balse" prieš metus rašė "Seniausiai lietuviškai — 50 metų". Tai apie buv. Vytauto Didžiojo gimnaziją Vilniuje. Pabrėžiu buv., nes dabar ji — Vilniaus A. Vienuolio vardo pirmoji vidurinė mokykla. Ši gimnazija nuo 1944-1945 iki 1964-1965 mokslo metų davė Lietuvai 795 abiturientus.

Str. yra tipingas pavyzdys migdymo akcijos. Viskas puiku, viskas gražu, saulutė šviečia ir t. t. ir t. t. Kas vidurinių mokyklų rūpesčiai, matome iš "Literatūros ir Meno" Nr. 38 str. "Kur nusikaltimo pradžia?"

"Mokykla ir šeima. Atrodo, kaip tik šeima turėtų būti svarbiausias mokyklos pagalbininkas, auklėjant žmogų — kaip ir mokykla šeimai. Dažnai būna priešingai. Jau nekalbant apie

tas šeimas, kuriose vidiniai ryšiai silpni, arba apie šeimas su opozicine ideologija, kur vaikams tam tikra prasme raginami neklausyti, ką mokytojai "pučia" į galvas. Su tokios šeimos įtaka dar galima kovoti. Daug sunkiau kovoti su "mamytėmis". Ypač jei dar tokios "mamytės" vyras, o sūnaus tėvas, yra koks nors atsakingas pareigūnas ar darbuotojas, turintis įtakos mokyklos vadovybei, bet neturintis atsakingo požiūrio į savo vaikų auklėjimą. Jeigu jo "sūnelis" gauna dvejetą, mokytojas atsideria tarp dviejų ugnių.

Vilniaus centre yra Salomėjos Nėries vidurinė mokykla. Pagal nerašytą įstatymą į ją priimami ne visi, kad ir pašonė gyvenantieji, o tik "rinktiniai" vaikai iš viso Vilniaus. Mokykla pavyzdinė. Joje daug kuo galima didžiūotis, parodyti svečiams. Bet iš dalies toks reiškinys skatina mūsų visuomenę svetimą individualizmą, pasipūtimą. Tam tikru požiūriu "privilegiuotas" tokios mokyklos atstovas ir koks nors kitos mokyklos padauža — lygūs. Vienas didžiūojasi savo padėtim, o kitas tuo, kad moka rūkyti, kad gali išgerti butelį vyno ar degtinės, kad turi "savą" kompaniją. Tarp kitko, tokios privilegiuotos mokyklos atstovui kartais netgi lengviau nueiti nusikaltimo keliu, negu, gal būt, kam kitam. Juk jis "kitoks", "geresnis" už kitus." ir t. t.

S. Nėries vidurinė mokykla yra buv. Vytauto Didž. gimnazijos atskala. Vilniuje šiuo metu esą 12 vidurinių lietuviškų mokyklų su daugiau 13.000 mokinių. Bet kur čia okupanto nuopelnas?

"Tėvynės Balso" Nr. 33 vėl R. Mackonis rašo apie "Simbolinį naujagimį". Tai apie Vilnių neseniai gimusį trimilijoninį okupuotos Lietuvos gyventoją Andrių Grašį. Rašo: "Lietuva jau įžengė į ketvirtą milijoną gyventojų, o jos sostinė Vilnius tuo pačiu jau ketvirtą šimtatūkstantinį vilniečių skaičių". Tai tvarkoj. Bet ar nekyla klausimas: kiek Lietuvoje lietuvių, kiek kacapų Vilniuje?!

Pats R. Mackonis po nacių kaceto per bolševikų kacetą gražintas į Vilnių. Leidžiama gyventi, leidžiama (tiksliau verčiama) rašyti išimtinai "Tėvynės Balsui", bet negražinama rašytojo teisės.

3.

Randu pažįstamo lenko eilėraštį "Šventė be vardo", ir rašoma, kad "iš kalendoriaus lakštelių išnyra viena tokių švenčių be vardo tai (1939 m.) rug-

ANTANAS RUKŠTELE

Aliejus

DR. KAZYS GRINIUS

J. VLKS.

KRAŽIŲ BAISENYBĖS

1891 m., tai yra prieš 75 metus, Kražių baisesnybių užuomazgos pradžia. Jos prisimintinos. Juo labiau, kad Lietuva po tų baisesnybių pergyveno žiaurias žmonių medžiokles ir gabenimus į vergų stovyklas.

Ano meto Kražių įvykiai buvo plačiai ir gana tiksliai lietuvių spaudoje aprašyti. Tai buvo spaudos draudimo metai. Vienok Tilžėj spausdinami laikraščiai plačiai tai aprašė. Matome, kad jau to meto lietuvių visuomenė buvo jautri savos tautos įvykiams, juos sekė, juos spaudojį skelbė ir darė savo išvadas.

Anuomet apie tai rašė Vincas Kudirka "Varpe", Augustinas Janulaitis "Darbininkų Balse", V. Kapsukas "Darbininke" ir kiti.

piūčio 31-oji, ketvirtadienis, paskutinė taikos diena". Ryto dieną, kaip žinoma, kilo 2 pasaulinis karas.

Kitą ir dar kitą savaitę pažvejosime Vilniaus problemas. Čia po ranka R. Rakausko ir A. Sutkaus "Vilniaus šokiadieniai", čia P. Tarulio "Vilniaus rūbas", čia prieš 20 metų tarti M. Biržiškos ir šiandien tebe gyvi žodžiai:

"Lietuva tol bus gyva, kol ji eis Vilniaus keliu. Vilniaus išsivadėjusi niekam ji nebus reikalinga — nei mums, nei pasauliui, ir bus kaimynų išdraskyta ir praryta. Kiekvieną, kuris išsivadą Vilniaus, išmesčiau iš lietuvių tautos kaip numirėlį!"

J. Cicėnas

V. Kudirka prikišo Vatikanui, kodėl jo tarnyba nutylėjo Kražių skerdytes. St. Matulaitis tas Kražių baisesnybes aprašė kišeninio formato 16 psl. knygutė. Dabar toji knygutė tikra retenybė. Ji vertinga ir turininga. Prisimintina, kad St. Matulaitis vėliau nusprūdo pas bolševikus, bet ir ten jįsai nerimo, ginčijosi, pešėsi su kitais, ypač su V. Kapsuku ir Z. Angariečiu. Jis vis nerimo dėl tos Lietuvos, ypač dėl jos praeities. Galop, jįsai buvo ištremtas ilgiems metams į Altajų ir tik bolševikams Lietuvą okupavus, jau sergantis grąžintas Lietuvon.

Anot St. Matulaičio, Kražių baisesnybių pradžia buvo tokia:

1891 m. Rusijos caro Aleksandro Trečiojo įsakymu Lietuvos gubernatoriui Kachanovui, Kražių moterų vienuolyno bažnyčia su kitu turtu turėjo būti perduota pravoslavų cerkvei. Gyventojai subruzd. Juo labiau, kad toji moterų vienuolyno bažnyčia buvo parapijos suaukotomis lėšomis pastatyta. Gi pačios parapijos bažnyčia buvo sena. Kitos išeities nesuradami, gyventojai susimetė pravoslavams atiduoti senąją bažnyčią. Bet tam pasipriešino klebonas kun. Denadskis, kuris vėliau susiprato negerai padaręs ir labai tą įvykį apgailėstavo.

Kražių gyventojai rašė prašymus į visas puses, norėdami apginti savo lėšomis pastatytą bažnyčią. Tokį prašymą pasiuntė ir gubernatoriui Kachanovui. Bet šis iš tarnybos buvo atsauktas. Mat, Vilniuje buvo nutarta 1893 m. Lietuvos suki-

limo numalšytojui Muravjovui-Korikui pastatyti paminklą.

Aukas rinko pats gubernatorius Kachonovas ir, jas surinkęs išėikvojo. Jo vieton buvo paskirtas kitas gubernatorius Orževskis, buvęs kazokų generalas. Šis, nieko nebudamas, įsakė Kauno gubernijos gubernatoriui Klengenbergui uždaryti moterų vienuolyną ir jos bažnyčią perduoti pravoslavams.

Šį gubernatoriaus įsakymą turėjo įvykdyti Raseinių apskrities ispravnikas Vichmanas. Jis su policininkais nakties metu užpuolė vienuolyną. Įsakė vienuolėms tuoj išsinešdinti. Gubernatorius davė parėdymą vienuolyną ir bažnyčią sugriauti. Jų vietoj pastatyti cerkvę pravoslavams. Ant vienuolyno žemės įsteigti ūkio mokyklą ir ją atiduoti pravoslavų parapijos nuožūrai.

Cia ir trūko žemaičių kantrybė. Metė visus maldavimus šalin ir, nieko gero iš maskolių nelaukdami, ėmėsi veiksmo apginti bažnyčią ir jos turtą.

Lapkričio 9 d. į Kražius atvyko pats gubernatorius Orževskis, lydimas 58 policininkų su 12 žandarų ir atsivežė du kunigus, Jastremskį iš Šiluvos ir Jaugelį. Bė to, rytojaus dieną dar atsikvietė 300 kazokų ir įsakė atvykti Raseinių apskrities gydytojui. Tai aiškus įrodymas, kad gubernatorius nesitikėjo geruoju atimti tą vietos žmonių bažnyčios turtą ir buvo pasirengęs jėga įvykdyti, kas jam buvo įsakyta.

Cia ir įvyko tos į Lietuvos istoriją įėjusios Kražių baisenybės.

Kazokai išprieivartavo kelias moteris, tarp kurių žymantienė, besigindama nuo kazokų smurto buvo taip sumušta, kad neuzilgo mirė. Buvo užmušty, sumušty ir suimty. Ta pačią dieną atvyko tenai prokuroras praveisti nusikaltėlių tardymą. Tardomi buvo ne tie, kurie smurtą ir žudynes įvykdė, bet tardė tuos, kas savo bendrą turtą ir bažnyčią gynė.

1894 m. spalio mėn. Vilniuje įvyko kražiečių bylos svarstymas. Buvo teisiami 71 žemaitis, tarp kurių buvo 16 moterų. Iš kaltinamųjų vienas kalėjime mirė. Kiti buvo visai nusilpę.

Teismas užtruko 9 dienas. Kražių skerdynės įvykdė valdininkai stropiai ruošėsi teisme tinkamai pasirodyti. Jie pasiėstengė, kad byla būtų nagrinėjama ne Kaune. Pagal įvykių vietą, teismas turėjo posėdžiauti Kaune. Teismo sąstatas buvo numatytas iš trijų teisėjų ir trijų bajorų, miesčionių ir valsčiečių luomų atstovų. Jei teismas būtų buvęs Kaune, tai bajorus būtų atstovavęs grafas šiauliškis rusas Zubovas, labai palankus lietuviams ir įtakingas asmuo. Jis būtų paveikęs teisėjus ne valdininkų naudai, bet teisybei.

O Vilniuje bajorus atstolavo lenkas, taip pat grafas Plioteris, buvęs koriko Muravjovo tarnyboj.

Tuo būdu teisiamieji bylos laimėti negalėjo. Teisme valdi-

2 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, OCTOBER 1, 1966

PIRMIEJI LIETUVIŲ LAIKRAŠČIAI DIDŽIOJOJ BRITANIJOJ, AMERIKOJ

V. Vytenietis "Europos Lietuvis" Nr. 34 (926) straipsnyje "Praeities nuotrūpos" rašo:

1939 m. sausio 1 d. Didž. Lietuvoje ėjo 157 laikraščiai. Iš jų 15 dienraščiai, 43 savaitraščiai, 27 dvisavaitiniai, 43 mėnesiniai ir 29 kitokie.

Lietuvių kalba ėjo 131 laikraštis, žydų — 13, rusų — 5, lenkų — 4, prancūzų — 2, hebrajų — 2.

Anglijoje pirmas lietuviškas laikraštis pasirodė 1899 m. rugpiūčio mėn. Jam buvo parinktas gražus, skambūs lietuviškas vardas "Vaidelytė". Laikraščio redaktorius ir leidėjas buvo žurnalistas Jonas Montvila, kilęs iš Suvalkijos. Mokėsi jis Marijampolės gimnazijoje, kurioje, tarp kitų, ten mokytojavo ir rašytojas Petras Arminas-Trupinėlis. Vėliau J. Montvila Obelupiuose (Lankeliškių v., Vilkaviškio apskr.) mokė vaikus ir platino lietuvišką spaudą. 1896 m. iškeleliavo į Ameriką ir ten kurį laiką redagavo "Garsą". 1899 m. atvyko į Angliją ir Glasgove (28 Kelvinside Ave. Maryhill) atidarė spaustuėvę "John Montvila, Printer and Bookseller". Spaudos darbe jam uoliai talkininkavo kun. V. Varnagiris. Manchesteryje pirmasis to laikraščio platintojas buvo Petras Bancevičius, kilęs iš Vilkaviškio. Kad galėtume susidaryti tų laikų ryškėsnį vaizdą, pateikiu porą ištraukų iš redaktoriaus laiško, rašyto P. Bancevičiui:

"... Neramu čia man po galų, bet pasiėsvėnčiau kėsti neramu-

ninkai liūdininkai, tų skerdynių dalyviai, davė iškrapytus parodymus. Tieson patraukti buvo nubausti kalėjimu arba katorga nuo 4 iki 20 metų, kaip pasiėpriešinusieji valdžiai. Nors teisiamuosius gynė 9 advokatai, kurie įrodė, kad tos skerdynės buvo sąmoningai išprovokuos, tačiau advokatų pastangos tik dalinai patarnavo teisiamiesiems.

Kaip seniau, taip ir dabar maskoliai be neteisybių negali apseiti. Toks įsitikinimas tvirtai įsigalėjęs Lietuvos žmonėse.

1895 m. gub. Orževskis ir gub. Kilngenbergas buvo apdovanoti ordinais.

St. Matulaitis (Našlys) knygutės pabagoj įspėja skatytojus, kad šie su caro Aleksandro trečiojo mirtimi nelauktų jokių lengvatų gyventojams. Ir naujasis caras, iš tos pačios giminės kilęs, nieko gero nežada lietuviams ir aplamai gyventojams. Jie visi melu gyveną, bijo trijų milijonų lietuvių.

St. Matulaitis kvietė skaitytojus, susitarus su kitomis rusų pavergtomis, tautomis, stoti į kovą ir nuverstį caro valdžią su jos žiauria ir neteisinga santvarka.

St. Matulaitis rašė:

"Tegu Kražių kankiniai duoda mums stiprumą kovoti, kol neišmuš tiesos valanda".

Tie žodžiai tinka ir šių dienų Lietuvos žmonėms.

mą, tikėdamas naudą atnešti savo tautiečiams. Lietuviai baisiai nupuolė. Netikėčiau, kad galėtu būt taip tamsūs. Sunku bus su jais gaut rodą. Mėgysiu".

"... Stengkis kaip galėdamas patraukti geresnius tautiečius prie meilės Tėvynės - Lietuvos. Kas gali būt meilėsnis už Tėvynę, ypač tiem, kurie tos Tėvynės netekę klaidžioja tarp svetimtaučių". ("Naujas Laikas", 1930 m. Nr. 3).

Nors "Vaidelytė" Anglijoje ėjo neilgai, iš viso, rodos, buvo išleisti 7 ar 9 numeriai, bet tai buvo pirmas šviesos žiburėlis, kuris įžiebė lietuvių išėivio širdyje gimtojo žodžio meilę ir paruošė dirvą tolimesnei spaudai.

Prisiminus pirmąjį Anglijos laikraštį, manau, bus įdomu susipažinti ir su pirmuoju Amerikos lietuvių laikraščiu. Jis pradėtas leisti 20 metų anksčiau, negu Anglijoje "Vaidelytė". Jo pirmieji numeriai pradėjo lankyti lietuvius 1879 m. rugpiūčio mėn. Štai jo metrika: "Lietuviszka Gazieta", rasztas paszwostas del Lietuwnikų Amerikoj, nedėlinis, puhl. 4, New York. Savininkas ir rėdytojas M. Twarowski.

Kaip spėjama, tuo laiku lietuvių Amerikoje buvo keliolika tūkstančių. Bet laikraščio amžius irgi buvo trumpas. Išleista 12 ar 14 numerių. Įdomu, kad laikraščio pasirodymo proga redaktorių raštu sveikinančiųjų tarpe buvo ir Jonas Sprunga, gyv. Londone. Iš to matome, kad laikraštis turėjo skaitytojų ir Anglijoje. Pirmojo laikraščio leidėjas ir redaktorius Mikas Tvarauskas (taip jis vėliau atlietuvino savo pavardę) buvo kilęs iš Suvalkijos. Jam talki-

ninkavo J. Šliupas. Abudu buvo neturtingi ir drauge kentė vargus, kokius retai kas norėtų pakelti. Jie ne pelno viliojami leido lietuvišką spaudą, tik norėdasi saviems tautiečiams padėti šviestis.

1795 m. įvyko paskutinis Lietuvos — Lenkijos valstybės padalijimas. Po to Lietuvos vardas buvo išbrauktas iš geografinios žemėlapių, ir ilgus metus lietuvių tautai teko nešti sunkų vergijos jungą. Tad, svarstant anų metų įvykius, ir kyla klausimas, ar kuri nors valstybė protestavo prieš tų trijų plėšikų (Prūsijos, Austrijos ir Rusijos) grobuoniškus veiksmus. Atrodo, kad tik viena Turkija pasipriešino. Tiesa, ji nekariovo ginklu su mūsų tėvynės pavergėjais ir nesuntė jokių jiems protestų notų. Tik viešai demonstravo diplomatinio būdu, keldama Lietuvos vardą. Sultono rūmuose priėmimų metu kiekvieną kartą buvo šaukiamas Lietuvos atstovas užimti jam skirtą vietą. Neatsillepus, tam tikras užsienių reikalų ministrerijos valdininkas pareikšdavo: — Sutrukdytas, negali atvykti dėl ne nuo jo pareinančių priežasčių. Tad ir priėmimų metu stovėdavo viena laisva kėdė, skirta Lietuvos atstovui.

Nuo to laiko jau praėjo apie 170 metų. Įdomu, kaip šiandienę Turkija žiūri į dabartinę Lietuvos okupaciją?

Pamanė, kad kontrolierius

— Atiduok pinigus, — sušuko banditas traukinio keleiviui.

— Kad neturiu.

— Tai ko nusigandai?

— Aš maniau, kad klaus bilieto, kurio taipgi neturiu.

VIKTORAS PETRAVIČIUS

Spalvota grafika

SPAUDA PAVARČIUS IR PASKAIČIUS

Rašo L. BARTUS

"Sėjos" redaktoriui "atostogų" išėjus

Vasaros atostogos, suvažiavimų, kongresų, dainų ir sporto švenčių laikas nudardėjo.

Spaudos skaitytojai vėl kibis į raštą. Žiemos vakarais — skaitys ar tik pavartytys — be spaudos neužmigs. Tikimė, kad ir redaktoriai po atostogų turės našų darbųmetį.

Kai visi grįžta po atostogų į darbą, "Sėjos" redaktorius Antanas Rūkas "įsijungė į atbulinį bėgį" — iš redaktoriaus darbo išėjo "neribotom atostogom". Ir išėjo šauniai: su "kan-kano" šoku ir muzika "Redaktoriaus užkampyje".

Susikirto vyriausiojo leidėjo ir redaktoriaus pažiūros! Tai ne pirmas atsitikimas mūsų raštijoje. "Sėjos" redaktoriaus ir leidėjo nesantaikos "byla" negali prilygti prieš keletą metų buvusiai nesantaikai tautininkų "Dirvoje". Balys Gaidžiūnas, kaip vėliau Juozas Bachunas aptarė, buvo labai nedailiu būdu iš "Dirvos" redaktoriaus sosto iškeldintas.

Antano Rūko, buvusio "Sėjos" redaktoriaus, viršininkas nebus buvęs toks aršus, kaip "Dirvos" leidėjas: — leido "atostogoms" išeinančiam redaktoriui "užkampyje" pabambėti apie nesutarimus.

Bet kas nauda skaitytojui iš tokio redaktoriaus "pasiaiškini-mo": "Yra ir daugiau nesutarimų, bet juos visus čia suminėti nėra reikalo".

Kai "nėra reikalo" minėti, ar neverčiau buvo visai tylėti?

Linkime, kad Antanas Rūkas, praturtinęs biografiją "Sėjos" redagavimu, rastų reikalo, rastų laiko būti "Sėjos" bendradarbiu. Kitaip sakant: išverstas redaktoriaus stulpas atsistotų bendradarbio stulpui...

Ar J. Kardelis duos mums "apsijungimo" pavyzdį?

"SLA nieko nauja"... Taip rašo (P. R.) "Sėjoje". Priešingai "Sėjai", labai daug "naujo" pateikia "Nepriklausomos Lietuvos" redaktorių, išspausdinamas S. Paulausko straipsnį.

S. Paulauskas iš Cicero. Turbūt, tas pats, kurs kadaise "Naujienose" aprašė, kaip Lietuvos kariuomenės raiteliams gusarams buvo užmanta jaunali-tuvių uniforma ir šitaip priedavimui apakintas ir p. Paulauskas jojęs Kauno miesto gatvėmis jaunalietuvių reklamuodamas.

Šį kartą, atrodo, kažkas ponui Paulauskui vėl ant akių užmovė tamsią maukslę. Per ją jis nieko gero SLA organizacijoje nebežino, o tik jo akyse lietuvių tautos išganymo varšomis atsispindi katalikiškasis Susivienijimas.

Kritika gali būti naudinga, bet jei SLA kaltinama mokanti algas centro pareigūnams, kaltinama algas pakėlus, o nutylima ir katalikiškojo susivienijimo mokamos algos, tai jau kritika pasidaro nebe kritika, tikriau

demagogija — apgaulingas kurstymas.

"Nepriklausomos Lietuvos" Redaktoriui J. Kardeliui pradėjus spausdinti kurstančius raštus SLA sujungti su katalikiškuoju susivienijimu, galime viešai išreikšti pageidavimą, kad jis parodytų pavyzdį: sujungtų jo redaguojamą laikraštį su Kanadoje Katalikų Kultūros Draugijos leidžiamais "Tėviškės žiburiais".

Tai būtų ne žodinis plepalas, bet tikras paskatinantis pavyzdys, kad visi lietuviai eitų vienu keliu, kurs veda į tautų išganymo tvirtovę — Romą.

Lietuvių laikraščių skaitytojams ir prenumeratoriams taip pat būtų didelis patogumas: tik vieną prenumeratoro čekį tereikėtų rašyti, mažiau puslapių būtų pavartyti ir paskaityti.

Dėkui, už Aleksandryną

Tautos praeities mylėtojai su dėkingumu mini Vaclovą Biržišką už senųjų lietuvių rašytojų aprašymų knygą — "Aleksandryną".

Prisiminimui ta proga ir kiti du broliai Biržiškos: Mykolas ir Viktoras, kurie po Vaclovo mirties dirbo "Aleksandryną" spaudai ruošdami.

Dėkui ir Liet. Bendruomenės Kultūros Fondui, tuos tris "Aleksandryno" tomus išleidusiam.

Bet yra ir klausukas: kodėl šio leidinio pirkėjai, pradėję jį nuo pirmojo tomo pirkti, turėjo mokėti po \$7.50 už knygą, jei visai nedaug laiko praėjus po trečiojo tomo išleidimo visi trys tomai siūlomi už \$15.00?

Br. Raila "Laumių Juostoj"

Londoniškė knygų leidykla "Nida" savo prenumeratoriams rudens vakarams atsiuntė net dvi knygas viename ryšulyje.

Petro Tarulio romanai "Vilniaus Rūbas", pažymėtas tos leidyklos leidiniu Nr. 60 ir Br. Railos "Dirvoje" spausdintų straipsnių rinkinys "Laumių Juosta", Akimirų Kronikos I, atėjo kaip "Nidos" leidinys Nr. 61.

Kronikų numeravimas leidžia suprasti, jog "Laumių Juosta" sumirguliuos dar ne kartą — bus daugiau tomų.

Bronys Raila yra jau anksčiau išspausdinęs savo žurnalistinius straipsnius knygoje "Tamsiausia prieš aušrą" ir "Iš paskendusio pasaulio".

"Laumių Juostoj" esama straipsnių, kurie buvo įdomūs "Dirvoje" skaityti, bus įdomūs skaityti ir knygoje tiems, kurie atsimesna nepriklausomos Lietuvos gyvenimą, jos kultūros bei politikos veikloje žinomas žmones, su kuriais Br. Raila bendravo. Tačiau iševijoje užaugusiam skaitytojui (jei tokių dar yra!) vargu bebus įdomu skaityti Br. Railos aprašymus, kas dėjosi "Lietuvos Aido" redakcijoje.

Br. Raila seka senųjų Lietuvos žurnalistų pėdomis, ypač A. Smetonos. Prezidentaudamas

VIKTORAS PETRAVICIUS

Spalvotos grafikos detalė

A. Smetona išspausdino savo raštus. Juos prievartingai turėjo pirkti pradžios mokyklų mokytojai ir smulkioji valdininkija. Br. Raila rado "priėjimą" ir įsiskverbimą londoniškės leidyklos planan, kad jo straipsnių rinkinys būtų "Nidos" išspausdintas ir prenumeratoriams išsiuntinėtas.

"Laumių Juostoj" sudėti straipsniai kai kurie jau ne kartą kitur spausdinti. Pvz., apie Mykolo Biržiškos dešimtmetį palmių pavėsyje skaitėme "Dirvoje", skaitėme 1963 metais skautiškos minties žurnale "Mūsų Vytis" ir trečią kartą perskaityti mums pasiūlė "Nida" išleistoje "Laumių Juostos" knygoje.

Šiaip ar taip — tokių straipsnių knyga jau ne atšildyti vakarykščiai barščiai, bet jau iš naujo virsta ir prisvilinta košė!

Džiaugiamės Vaižganto beletristika ir žurnalistika. Labai vertiname Vinco Kudirkos "Tėvynės Varpus" — į knygą surinktus žurnalistinius straipsnius. Gal kas ateityje pasiūlytų ir vienu kitu Br. Railos straipsniu, tačiau "Laumių Juostoj" pernelyg daug asmeninių draugų ir pažįstamų aprašymų, kurie kitiems negali būti įdomūs. Ryškus autoriaus noras įsisteigti kai kuriems jo aplinkoje aukštai katalikų visuomenės "hierarchijoje" esantiems asmenims ir tuo pabrėžiant, jog autorius stovi ant žemesnio laipto.

Br. Railos respektas kai kuriems katalikų "primams" lei-

džia reikšti nuomonę, jog "Laumių Juostos" raštai labiau tikėtų į Katalikų Mokslų Akademijos tomus, kur talpinami seni raštai, negu į "Nidos" leidinius.

"Nidai" linkėjimai ir toliau knygleidyboje išsilaikyti, bet neįprasti atrajoti ir siūlyti prenumeratoriui gromuluoti, kas jau spaudos skaitytojo seniai "praryta".

Sovietų S-ga prarijo Estiją, Latviją ir Lietuvą

Vasaros metu pilvukus ar nugarikas Sandūnuose bekaitindami ne vienas čikagietis bus prasnaukęs "Chicago Tribune" aprašymą, kas dedasi Sovietų Sąjungos ir Suomijos pasienyje.

Straipsnis labiausiai turėtų būti įdomus Cicero ir Chicago "menininkams", siekiantiems kultūrinio ir "vilniečių" — politinio bendradarbiavimo.

Suomija dreba prieš kaimyną — raudonąją mešką. "Azilio" teisė negalioja ir suomiai grąžina Sovietų Sąjungon kiekvieną pagautą nelegaliai sieną perėjusį.

Suomiai gali iš Helsinkio laivu keliauti į Rygą ir į Estijos uostas bei toliau į Sovietų Sąjungą. Sovietijoje laisvai galima pigiai pirkti degtinės ir tai esanti suomių kelionių paskata.

Estiją, Latviją ir Lietuvą prisimindamas "Chicago Tribune" rašo, jog tos buvusios nepriklausomos valstybės Antrojo Pasaulinio karo metu Sovietų Sąjungon prarytos!

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILIJONUS dolerių savo apdraus-tiems nariams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvy-bės apdraudą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIE-NIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausius apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment In-surance, kad jaunuolis gautų pinigų aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudos tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asme-nims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų na-riams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudos mokeskis \$2.00 į metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės į kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

Aušros Vartų Vatikano lenkiškuose pašto ženklus atsiradimo istorija

Londonė, Didž. Britanijoje, lenkai leidžia dvisavaitinį žurnalą "Na Antenie", kuriame lenkų žurnalistas p. Kazimierz Komla įdėjo ganėtinai platų pluoštą lenkės dailininkės Kazimieros Dąbrowskos biografinės ir sykiu pateikė pasikalbėjimo (interviu) su dailininke turinį, ypač kas liečia Vatikane išleistų lenkiško Milleniumo pašto ženklų "gimimą". Tai persispausdino (manytina, kaip ir viso pasaulio) lenkų čekagiškė spauda. Čia ir pateikiama iš "Dz. Chicagoski" ano interviu dalis, papildant truputį ir savo turimomis žiniomis.

Įsidėmėtina: jei straipsnis - interviu atspausdintas Čikagoje birželio 4 d., tai aname Londono lenkų žurnale jis buvo įdėtas ne vėliau vidurio, o gal ir pradžioje gegužio. Čia perteikiami tik būdingesni pačios dailininkės Dąbrowskos pasisakymai.

Dail. D-kos kūrinių pirmąją parodą 1916 metais suruošė Gražių Menų Paskatinimo Dr-ja Varšuvoje. Nepriklausomos Lenkijos laikais, dail. D-ka beveik išimtinai portretavo tik lenkų žymiuosius asmenis, ir tai tik miniatiūroje. Iš tokių portretavimų susidarė ištisi ciklai, kaip, pvz., Lenkijos žymiųjų artistų ir t. p. Dauguma Dąbrowskos kūrinių, pačios dailininkės prašymu bei paties prez. Moscickio sutikimu, buvo sudedami Varšuvoje esančioje Karališkoje pilyje. Deja, 1939 m., pirmomis karo dienomis, su bombarduotoje pilyje viskas sudegė.

Nuportretavusi Igną Paderewskį Šveicarijoje, 1936 metais ji atvyko Romon. Dailininkės ambicija siekė aukštybių, būtent pasiekti patį popiežių. Ir galop, nugalėjus daug sunkumų, tatai pavyko.

Popiežius Pijus XI liko sužavėtas Dąbrowskos sukurta miniatiūra, kurią specialioje audiencijoje, ji įteikė popiežiui. Nuo tos dienos dail. Dąbrowska tapo popiežių portretiste. Pvz., Pijus XII leisdavo dailininkei portretuoti save, ir tai darbo metu, prie savo rašomojo stalo. Popiežiaus pageidavimu, Vatikano administracija, 1950 metais, suruošė dailininkės miniatiūrų rinktinę parodą net pačiame Palazzo della Cancelleria.

Minėtasis žurnalistas Komla taip rašo: "— Vis dėlto ne miniatiūros išgarsino mūsų tautietę, o tik pašto ženklai, kurių iki šiolei Vatikanui ji sukūrė 60, iš jų kelis vien polonistine tematika, kaip tai serijos mūsų garsiųjų Madonų — Matki Boskiej Szęstochowskiej i Ostrobramskiej" (žodis "mūsų" mano pabrauktas, — toliau visur pabraukimai taip pat bus mano. — J.D.C.).

Čia pabrėžtina ir visiems atmintina, kad lenkai daug kur ir daug ko, jiems visai nepriklausančio, savinasi bei vadina

"mūsų", kaip, pvz., ir tą pačią čenstachaviškę, pasisavintą iš ukrainiečių. Bet apie tai bus artimiausia kita proga.

Reikia pripažinti šią smulkutę moteriškėlę iš tikrųjų talentingą esant, nes jai tatai pripažinta žymiais apdovanojimais, kaip pvz., jos tėvynės Nuopelnų Auksinis Kryžius, Maltos Riterių Kryžius, Italijos Respublikos žvaigždė ir kt. Taip pat dailininkė apdovanota diplomu Tarptautinės Filatelistų S-gos Centro, Belgijoje, kurios protektoriumi yra kardinolas Koenig.

Vatikano nuosavo pašto pirmieji ženklai pasirodė 1929 metais rugpiučio 1 d. Tai buvo išdava pasirašytos su Mussoliniu vadinamos Laterano sutarties, kai Vatikanas įsigijo nuosavos valstybės teises.

Ilgą laiką, gaminant Vatikano išleidžiamų pašto ženklų projektus, dominavo dailininkai profesoriai C. Mezzana, E. Pizzi ir dar vienas kitas.

Dailininkė Kazimiera Dąbrowska iškilo 1954 metais, su mūsiškai tariant, Aušros Vartų Dievo Motinos projektu. Faktiškai, šiuose ženkluose pavaizduota tik pati Madona, ir tai ne ta pradinė, lietuviškai-kuklioji, skara apsigaubusi, o su "karūnom" ir lenkų sugalvotu lotynišku įrašu "Mater Misericordiae", gi patys Aušros Vartai tik nekuriuose pirminiuose vokuose pavaizduoti. Tik 1956 metais dailininkė D-ka vėl "išplaukė" su oro pašto ženklų iki šiol didžiausia serija (iš 9-nių ženklų) su trimis skirtingais archangelo Gabrielio piešiniais, o tuoju pat, 1956 m. balandžio 26 d. su popiežiaus gvardijos 450-čio minėjimo (3 piešiniai) pašto ženklais, šv. Ritos da Casia ženklams projektu ir visa eile kitų, k. a.: Ignacijaus Lojolos, Johannes Capistrano, čenstachaviškės "Juodosios Madonos", Dominiko Savio, Lurdo Madonos, Pijaus XII-jo piešiniais paminkliniams ženklams ir t. t. Bendrai, dail. D-ka išstūmė iš Vatikano anuos žymiuosius profesorius.

Tik 1958 metų spalio 21 d. su Pijaus XII mirtimi, ir tai, palyginti, neilgam laikui, dailininko Grasselini, abiejų paskutiniųjų popiežių favoritė Dąbrowska nustumama į šalį. Bet jau 1959 metų gale ji vėl "prasimuša" su Kalėdine pašto ženklų serija.

Vis dėlto, beveik visas "pozicijas" vėl užima dail. Grasselini ir su juo greta "kovojęs" ankstyvesnis favoritas, prof. E. Pizzi. Matyt, buvo vedama žiauri kova, kad tik vieną kartą (13. 3. 1962). Dąbrowskai pavyko "prasiveržti" su tuo pačiu archangelu Gabrieliu oro pašto ženklų projekte. Ir taip iki Jono XXIII mirties, Dąbrowskai nepavyko "išplaukti" į plačiuosius Vatikano vandenis. Tik prie popiežiaus Pauliaus VI-jo, užkulisinės rungtyinės Vatikane buvo lenkų laimėtos ir Dąbrows-

ANTANAS TAMOŠAITIS

Tapyba

ZVEJAS

ka vėl beveik viena "karaliauja" — joks kitas dailininkas beveik negauna pašto ženklų projektams užsakymų. Savo triumfą lenkai apvainikavo dail. Dąbrowskos pieštais visais lenkiško Milleniumo pašto ženklais. Dabar seka truputis mūsų pasaulin prasiskverbusios tų Millenium ženklų "istorijos"

Kad NAUJIENŲ skaitytojai bent vienu požiūriu pažintų Vatikano gyvenimiškąją aplinką, lai bus leista čia patiekti kai kurių smulkmenų iš filatelinės srities.

Kiek toli lenkų nagai Vatikane siekia, parodo ir toks, pirmu žvilgsniu lyg menkutis vaizdas, būtent: Vatikane visi išleidžiamieji pašto ženklai laisvai parduodami ir perkami. Naujų pašto ženklų serijos apyvarton bei rinkon paleidimo dieną, be pačių ženklų, dar paleidžiami (menami filatelistų, t. y. pašto ženklų rinkėjų, gi tikrovėje daugiausiai bizniierių reikalams) tap vadinami Pirmos Dienos Vokai (angliškai — First Day Cover). Ant tų vokų kas tai (dažniausiai patys vertelgos) lipina naujai išleistuosius pašto ženklus, o paštas tuos prilipintus ženklus užantspauduoja arba pagesina. Žinoma, tokia pat ženklų gesinimo operacija atliekama kasdien, bet tą pirmąją ženklų išleidimo dieną, Vatikano paštas turi pasigaminęs visai atskirą antspaudą (vokiečiai jį vadina Sonder stempel), tik tą vieną vienintelę dieną tevertojamą. Tokio antspaudu apskritimo viršuje yra popiežiaus herbas, o jo šonuose įrašyta "Poste

Vaticane" arba "Citta del Vaticano". Vidury antspaudu yra pašto ženklų apyvarton paleidimo data ir apskritimo apatinėje dalyje įrašas "Die Emissionis", t. y. išleidimo diena.

Kuriuo tikslu gaminamas toks antspaudas ir tų vokų su pašto ženklais antspaudavimas? Pirmoje eilėje, atžymėjimui bei atminimui tos pašto ženklų išleidimo dienos, antroje — bizniui, labai pelningam bizniui, žinoma, sykiu ir pinigų investavimui.

Štai pavyzdys tokiam teigimui patvirtinti: pašto ženklus su Aušros Vartų Marija, Vatikanas išleido (paleido apyvarton) 1954 m. gruodžio 7 d. Neilgai trukus, atvykęs iš Romos vienas lietuvis kunigas, čia tuos ženklus (trijukę) parduodinėjo, berods, po 40 centų, o "pirmos dienos voką" galima buvo pirkti už 80 c. Šiandien, kas turį tokį voką ir nori parduoti, kiekvienu momentu gaus 20 dolerių! Atseit, už 80 centų, po 12 metų, gaunama 20 dolerių. Kokia kita investicija atneš tokius milžiniškus dividendus? Ir kas svarbiausia, kad anų Aušros Vartų pašto ženklų jau retai kur begalima pirkti, o tokių vokų niekas niekur jau nesiuo. Mat, tų ženklų tiražas buvo, palyginti, mažas (viso 200.000 serijų) ir filatelistai, ypač lenkai juos laiko užgniaužę — lenkai per spaudą pavarė milžinišką propagandą ir jie daugumą tų ženklų supirko — lenkiškos "Ostrabramos" atminimui. Dabar ir ateityje, ryšium su lenkų Milleniumu Vatikano išleistais ženklais, Aušros Var-

tų ženklai dar aukščiau kils kainoje ir vis sunkiau bus juos gauti.

Tai paaiškina lenkų "sugebėjimus" veikti Vatikane, nes štai kas pastebėta: Vatikano išleistieji Milleniumo ženklai, dėl savo didumo bei skaičiaus (6 vn.), negalėjo būti sutalpinti viename voke, tai jie buvo lipinami ant dviejų, žinoma, daugumoje pačių lenkų (greičiausia, pačios Dąbrowskos) specialiai apipavidalintų vokų — po tris ženklus ant voko. Čia būdinga, kad ženklų sulipinimas ant tų vokų, taip pat, matyt, atliktas pagal tam tikrą planą, būtent: viename voke prilipinti ženklai, vaizduojantieji šv. Stanislovą, čestachaviškę Mariją (voko kampe) ir žemiau prilipintas šv. Vaitiekus; kitame voke vaizduojama Jadvyga su "Ostra Brama", kampe — popiežius, laiminantis lenkų šeimą (ir tolimoje, šiaurės akvarelės dalyje), kaip spėliojama, "pagonių lietuvių" pora, kurių lenkas savo konfederacine kepure mojuodamas kviečia į uniją!, o žemiau — Dąbrowka su Mieszko I-ju. Ši antroji kombinacija parodo (kaip mini ir dailininkė D-ka) lenkų pramatymus: popiežius laimina Jadvygą, kaip numatomąją šventąją, o "Ostra Brama" naujai šventajai, kaip "pasoga", ir tai... savo lenkiškai tartais žodžiais "Na wieki wiekow. Amen".

Atmetus daugelį įvairių smulkmenų, mums lietuviams svarbu šgirsti pačios dailininkės Kazimieros Dąbrowskos pasi-

ar sutinku išpildyti projektus pašto ženklų, kuriuos Tūkstantmečio proga, išleis Vatikano paštas? Mielai sutikau net atsisakydama bent kokio honoraro, nes geidžiau ir aš bent savo kūryba prisidėti prie didingosios sukakties. Tik tai prašiau palikti man laisvą tematiką. Arkivyskupas mielai sutiko ir aš ėmiausi darbo.

Paminklinė (atmintinė, sukaktuvinė, angliškai — commemorative — J.D.Č.) serija (Vatikane) paprastai apima tris pašto ženklus, gi išimtiniais atvejais — penkis. Ir aš visokiam atvejui sukūriau penkis projektus.

Pirmas ženklas ipaminklina svarbiausią faktą (įvykį) Mieszko krikštijasi ir susituokia su Dąbrowska. Šiuos asmenis atkurdama, sekiau Matejką, ką ir pažymėjau prie savo parašo projekte. Antras ženklas — triptikas, tai lyg sintezė (atskirų įvykių junginys — J.D.Č.) mūsų katalikiškų žygių — veiksmų: viduryje, Szęstochovos Ponia, bet be brangiosios "karūnos" (tokią kuklią, lenkai pavogė iš ukrainiečių ir vėliau, kaip ir ant Aušros Vartų Marijos, užmaukšlino savo "mocarstvos" ženklą, bet apie šią istoriją kita proga — J.D.Č.). Jos kairėje — Jasnos Goros vaizdas, dešinėje — Zygmunto kolona. Trečias — taip pat triptikas: viduryje — šv. Vaitiekus, o šonuose — Wroclawo bei Gniezno katedros. Taip pat triptiku yra ir ketvirtas ženklas: jame vaizduojamas šv. Stanislovas, vyskupas, o jo šo-

ANTANAS TAMOSAITIS

"Vienatvė" (tapyba)

Vatikano (50 Lirų) pašto ženkle pavaizduota Lenkijos karalienė Jadvyga, o abipus — lietuviškieji simboliai: kairiame šone, iki smulkmenų, net su įrašu frontone, nupiešti Aušros Vartai su paveikslu, taigi lietuviškas simbolis, tik... su svetimu įrašu Mater Misericordiae, gi dešinė šone, vaizdas krovniškos bibliotekos, su įrašu Biblioteka Jagielonska — Krakow, atseit, pagal įrašą lietuviška simbolika — vienas mūsų nevykusių valdovų — Jogaila.

pasakojimą apie lenkiško Milleniumo pašto ženklų serijos "gimimą" Vatikane.

Į žurnalisto Komla paklausimą, dailininkė papasakojo:

— Jau 1964 metais, pasikvietė mane arkivyskupas Jozef Gavlina ir lenkiško Tūkstantmečio Iškilimams Rengti Pasaulinio Komiteto vardu paklausė,

ninėse nišose — Skalka ir Wawelis. Gamindama šiuos projektus, taip pat vadovavausi Matejkos kūrybos pavyzdžiais.

Šį keturių ženklų ciklą užsklendžia mano asmeninė kompozicija, įjungdama viską į mūsų dabarties laiką, būtent: šioje kompozicijoje pavaizdavau Paulių VI-jį, kai jis su šypsena,

širdingai tiesia savo rankas į pasikalbėjimą su žurnal. K. Komla.

Šia proga ir iš esmės, prisimintinas dr. P. Mačiulio laiškas "Draugui" (žiūr. "Ar ne po piet šaukštai"). Aname laiške (prie kurio bus sugrįžta aptariant mūsų mūsiškių veiksmų "protestų" prasme), dr. P. Mačiulis primena pavėlavimą protestuoti, nes esą "... filatelistas nuo N. Metų ir Chicagoje diskutavo (anų ženklų išleidimą), taigi visas Paulius VI-sis ne tik maloniai reikalas nebuvo kokias paslap-tyvertino mano projektus, bet užsakė dar vieną, pareikšdamas pageidavimą, kad jame pavaizduočiau karalienę Jadvygą. Dideliu džiaugsmu ėmiausi darbo. Ir šiuo sykiu ėmiau pavyzdžius iš Matejkos kūrybos. Širdis man kužda, kad šventojo Tėvo pageidavimas turi sąryšio su gal jau artima mūsų karalienės beatifikacija.

— Net šeši pašto ženklai (serijoje)! Tai ištiesų neįprastas reiškinys išleidžiant atmintines serijas Vatikane". Taip baigė dail. Dąbrowska

Čia lai bus leista tik pažymėti, kad jau 1964 m. vasario 4 d. kaikuriems filatelistams buvo žinoma (žiūr. Dz. Chicagoski aukščiau pažymėtos datos laišdą) apie lenkiško Milleniumo Vatikano išleisimus pašto ženklus.

Jonas D. Česna

CHICAGOS SVARIAUSIAS IR MODERNISIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

ŠVĖSKIM ŠIAS KALĖDAS ARGENTINOJE

Gruodžio 21 dieną iš Miami į Buenos Aires sprausminiu lėktuvu išskrenda didelė lietuvių ekskursija. Kelionė į Argentiną ir atgal į Miami kainuos \$395.00. Tiketas galios 90 dienų. Jeigu kas norės Brazilijoje aplankyti Rio de Janeiro, tai turės pridėti dar \$70.00.

Sausio 25 dieną kita lietuvių ekskursija iš Miami išskrenda į Buenos Aires jaunimo kongresą. Kelionė Miami — Buenos Aires ir atgal kainuos tik \$395.00. Keleiviai galės su grupe grįžti į JAV arba pasilikti pas savo pažįstamus bei gimines. Tiketas galioja 90 dienų. Visi, kurie planuoja pasinaudoti šiomis nupigintomis kelionėmis, prašomi tuojau užsiregistruoti žemlaururodytoje istaigoje.

Walter Rask - Rasčiauskas
BEALE - RASK TRAVEL SERVICE
Room 2008 — 67 E. Madison St. Chicago, Ill. 60603

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams medžiagų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY
3039 SO. HALSTED STREET — TEL.: VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

PAMINKLAS

S. NENDRĖ

Ji gulėjo baltame karste, užmerkusi akis ir suspaudusi lūpas, išpuošta ir išdažyta. Iš šonų baltų chrizentemų puokštės, ir prieblandoje tarp paparčių, nulinkusių tiesiai iki josios veido, spindėjo sidabrinis kryžius su mažom lempelėm iš šonų. Jos rankos sudėtos ir perjuostos baltų perlų rožančiumi buvo ramiai prisiglaudusios prie balto šilko, klojančio ją iki pat kojų.

žmonės ateidavo, atsiklaupę papoteriavdavę ir susėdę šnekučiuodavosi, kad, girdi, labai gražiai atrodanti. Rodos, tik, va, kelk ir važiuok į Bruzgulienės daržą piknikauti. O ką tu jai? Mirė ir gana! Galėjo, žinoma, dar žmonelė pagyventi, bet ką dabar padarysi, kad tokia, mat, Dievo valia. Visi juk turėsime keliauti tenai...

Stukas sėdėjo minkštoje sofoje pirmoje eilėje ir liūdnai žiūrėjo į savo mirusią žmoną. Tikrai jam kažkas suspaudė krūtineje. Juk, tiesą pasakius, jis turėjo mirti, o čia išėjo visai atvirkščiai. Ryte rado ją atšalusią, nė žodžio nepratarė, nė nesudejavo. Tik taip greitai iškeliavo, jog jis jokiū būdu negalys tikėti. Bet tikrai ji čia gulėjo baltame karste, išpuošta, ružavais veidais ir raudonom lūpom. Daugiausia skaudėjo Stukui širdį, kaip dabar teks gyventi, vienam pasilikusiam. Bet vėl pagalvojęs raminosi pats save. Juk reikės gyventi, gi nelįsi gyvas į kapus. Žiūrėdamas į mirusiąją žmoną, prisiminė jis visą savo gyvenimą ir jam tikrai jos gaila pasidarė. Juk gera buvo moteriškė. Ne girtuoklė, kaip kitos. Dažnai meldavosi. Galgi Dievas bus jai gailėstingas aname pasaulyje. O dabar svarbiausia, nusprendė Stukas, reikės pastatyti paminklą. Juk visi sako, kad paminklas yra geriausias ryšys tarp gyvųjų ir mirusių.

Lygiai savaitė po laidotuvių Stukas pradėjo rūpintis paminklu. Pirmadienio rytą nuvažiavo į kapus, apsižiūrėjo ir tiesiai užėjo į paminklų dirbtuvę prie kapų.

Kam eiti kitur? Juk čia pat gerai. Visai arti - bus lengva atvežti ir pastatyti. Išsinekėjo, išsiaiškino, išžiūrėjo visus paminklų paveikslus ir susiderėjo. Nebraugiai meistras pažadėjo padaryti tokį, kokį jis tikrai norėjo. Stukui tie modernūs paminklai visai nepatiko. Jis tiesiog negalėjo žiūrėti, kai Kristui uždedavo didelę galvą, o Marijai ilgą kaklą. Jam atrodė, kad tai tikrai yra išjuokimas šventųjų.

Jam visuomet liko prie širdies Lietuvos berželiai. Jis ir pats nežino, kodėl? Juk tiek daug įvairių medžių Lietuvoj auga: ažuolų, nosių, drebulių, o tų pušelių, eglų žalumas ir kvapas, kai būdavo, nueisi į girią. Bet beržai... Beržai jam geriausiai patiko. Tai jis, va, ir sutarė, kad meistras ant paminklo iškaltų kryžių ir šalia berželių. Apačioje: Prašau sukalbėti "Amžiną atilsį" Be to, jis labai norėjo, kad ant paminklo būtų fotografija. Ale kokia? Jis lyg ir nedrįso meistrui sakyti, kad norėtų jaunesnių metų, nes kas norės žiūrėti į senius. Žiūrėk, va, kai prezidentas Kennedy žuvo, tai visi jo gailėjosi ir net verkė, kad, girdi, toks jaunas turėjo mirti ir dar mažus vaikus palikti. O kai, va, mirė Churchillis, niekas jo nė negailėjo, nė neverkė. Visi sakė, kad, girdi, gerai, kad ir numirė, nes kas iš jo... Juk jau buvo našta gyvenime pats sau ir kitiems. Tada išėmė Stukas iš seno voko kelias nuotraukas ir parodė meistrui. Meistras sutiko su jo nuomone, ir išrinko juodu vieną gražiausių nuotraukų - vestuvių dienos. Dėl akmens jokių ginčų nebuvo, nors meistras ir labai siūlė juodą. Sankas griežtai atsisakė. Jo nuomone, ant juodo akmens tik paukščiams tupėti. O paskui, kad nori, tai gali paspiovęs ir šluostyti rankove. Ale kur tau? Dar ir kaip sunku nušluostyti. Todėl juodu ir sutarė pilką akmenį. "Kai jau viskas buvo ant popieriaus padaryta, Stukui paminklas tikrai labai patiko. Tada jis tiesiai nudrožė į kapų raštinę paimiti tik leidimo. Bet čia atsitiko tai, ko jis nė nesapnavo. Raštininkas pavartė knygas, viską patikrino ir tiesiai pasakė, kad tame bloke negalima statyti paminklo, nes yra pirktos tik dvi vietos. Jeigu būtų keturios, tai tada galima.

— Na, tai kas čia dabar? — tiesiog supyko Stukas. — Juk aš ne sultonas ir neturiu keturių pačių, o tik vieną. O, be to, kai laidojau, tai sakėte, kad bus galima statyti.

— Nieko nepadarysi! Dabar tokia tvarka, — visai ramiai atsisakė raštininkas.

Susirūpino Stukas ir sugrįžo pas meistrą pasitarti, kas daryti.

— Perkelk į kitą vietą, — sako meistras. — Juk žmonės stato paminklus, ir yra kapuose tokie blokai, kur galima.

John Baker yra negras stipruolis, kuris sveria 270 svarų ir siekia 6'6". Pitsburge jam teko susikirsti su kitu stipruoliu. Pasiškėjo, kad jį taip pat galima įskaudinti. Gavęs kelis smūgius, jis sukrito. Skausmai buvo tokie dideli, kad stipruolį reikėjo nešėti į ligoninę.

— Ale tai kaštuos pinigų. Juk niekas už dyką neperkels, — dejuodamas kalbėjo Stukas.

— Kaštuos, tai kaštuos, — atsisakė meistras, — bet užtai turėsi tokį gražų paminklą, kokio visuose kapuose nerasi. Visi, praeidami pro šalį, džiaugsis, kad tokie paminklai puošia kapus, stebėsis tavo meile žmonai, na, o kiti, sustoję ir sukalbėję "Amžiną atilsį", juk palengvins ir jai aname pasaulyje priartėti prie dangaus vartų.

— Tai ką? — pertraukė jau visai rimtai Stukas. — Tai tu manai, kad ji dar ne danguj? Kaipgi? Juk buvo tokia šventa, tokia mielaširdinga, taip daug meldavosi!

— Danguje! Aišku, kad danguje! Tik, matai, kad ir dangus ne visur vienodas. Vieni yra arčiau Dievo veido, antri toliau, o tretį tai tik taip sau vaikšto po dangaus sodus. Tai aš ir manau, kad ją priartins arčiau prie Dievo, — aiškino visai pasimetęs meistras, nežinodamas, ar teisingai pasakė ar ne.

— Na, tai aš dar pažiūrėsiu, — atsakė Stukas ir susirūpinęs sugrįžo namo.

Praėjus keturioms savaitėms, Stukas užprašė už mirusios sielą šventas mišias, sukviestą kaimynus ir gimines. Pasimeldė visi, aplankė kapus, o po to užėjo vienur pasivaikšinti ir pasistiprinti. Po valandžiukės, kai jau gerokai sušilo, pradėjo visi šnekučiuotis. Na, žinoma, priėjo ir prie paminklo. Stukas iš visos širdies pasipasakojo, kaip yra, ir visi vienu balsu pradėjo šaukti, kad kuo greičiausiai perkeltų į kitą vietą. Matysi, tokia moteriškė, tokia šventa buvo, o tie neleidžia paminklo pastatyti! Vienas

jo kaimynų (dar iš Lietuvos to paties kaimo), laikydamas rankoje stikliuką, šaukė per visų galvas:

— Perkelti! Nelaukti nieko! Parodyti jiems, ką mes galime! Va! O jei ne, tai spygą jiems visiems!

Pargrįžęs namo, Stukas tikrai nusprendė perkelti į kitą vietą. Nors ir daug turėjo rūpėčių, bet vėl užprašė šventas mišias, pakvietė kunigą, kaimynus ir gimines. Graudu jam buvo lyg per šermenų dieną, kai pamatė karstą, nors jis ir laikėsi labai vyriškai.

Po kelių dienų jis su meistru atėjo į kapų raštinę jau galutinai užbaigti su tuo paminklu. Raštininkas kraipė galvą šiaip, kraipė taip ir jau beveik buvo pradėjęs rašyti leidimą, bet dar patikrino vieną raštą.

— O! — suriko raštininkas. — Gerai, kad pažiūrėjau, nes yra viena kliūtis. Matote, toje vietoje negalima statyti aukšto paminklo, nes per vėlai numirė. Jei būtų numirusi prieš dvejus metus, tai būtų galima. Dabar galite padėti tik mažą akmenį ant žemės su vardu ir pavarde, nes kiti kapai yra per arti toje vietoje.

— Na, tai kasgi čia dabar? — tiesiog suriko Stukas. — Ar tai kiti nabašninkai matys, koks gi čia paminklas pastatytas?

— Matyt — tai, aišku, kad jie nematys, bet jau tokia kapuose nustatyta tvarka. Be to, negalima sodinti krūmų nei medžių.

Nusiminė Stukas, kaip žemes pardavęs. Jis dar niekad savo gyvenime taip nebuvo nusiminęs. Padėjo meistrui už viską ir grįžo nuliūdęs namo. Saulutė jau buvo ant laidos, kai jis įėjo į savo vienišus namus. "Tai tau ir laisvė", galvojo Stukas, "net paminklo, kur nori, pasistatyti negali..."

EINA, KAI NEBEPAEINA

— Kodėl tas vyrukas vis plepa ir neina namo iš karčiamos? — Jis eina, kuomet jau nepaeina...

ANTANAS TAMOSAITIS

Grafikos detalė

PRANYS ALŠENAS

'Jis gyveno patenkintas ir mirė mylimas'

Akmeniniai ir granitiniai paminklai ir ašaros gyvulių kapinėse

Antraštėj užrašyti žodžiai — tai šunies antkapio įrašas. Nūdien, kada pasaulyje, sakoma, iš šimto dešimt žmonių yra pusalkanių, o iš tų dešimties — vienas gal badu bemirštą, tai Š. Amerikoje (JAV-bėse ir Kanadoje) laikomos savo numylėtiems gyvuliams (pets) specialios kapinės, kur tuos gyvulius laidoja (kaip žmones), moka už kapinių plotą, stato paminklus, (šunims, katėms ir kt. gyvuliams), dažnai net labai brangius, tuos kapus dažnai lanko, neša gėles ir... apraudoja.

Tokias laido tuves aprašo Lana Wells Toronto dienraštyje "Daily Star". Esą, ramioj vietoj, medžių pavėsiu dengiamose kapinėse, stovėjo nuliūde, rimtais veidais, gedulinga išraiška žmonės. Jie stovėjo prie mažyčio kapo. Kas jie, ir kieno tas kapas? Jie — vienos šeimos nariai, o gal dar ir jų draugai kaimynai, atėję į kapines aplankyti ir atiduoti savo pagarbą — kam? Gi šeimos šuniui, vardu "Wiggles", kuris prieš kurį laiką nugaišo (jie sako — mirė) ir palaidotas čia...

Tose kapinėse palaidotas ne tik tas "Wiggles", bet ir daugybė kitų šunų, kačių, beždžionių, skunkių, rakūnų, paukščių ir net — arklų, kurie visi "ilsisi ramybėje". O didmiesčio Toronto aplinkumoj — yra bent trejos tokios "ramaus poilsio" vietos — kapinės gyvuliams.

Seniausios iš tokių kapinių, atidarytos 1927 metais, yra pavadintos "Happy Woodland Pet Cemetery", kurios yra Mr. ir Mrs. Victor Blochin nuosavybė. Jos užima medžiais apaugusį labai gražų — romantišką kalnelį ir talpinasi net 21 žemės akre.

Paminklų ten esama — visokių: marmuro, granito, akmens ir medžio (pagal išgales). Po jais — ilsisi visokiausi gyvuliai, vieni iš jų įsupti į gražiai išsiuvinėtas dekės, kiti — specialiose karstuose. Su jais kartu, esą, palaidoti ir jų buvę mėgiamiausi žaislai — apikaklės, pasaitėliai, megstinukai, svėdiniai ir net seni batai (su kuriais gyvuliai mėgdavę žaisti).

Viduryje kapinių — žmogaus dydžio paminklas, sudėstytas ir sumūrytas iš akmenų, ant kurio išdidžiai sėdi terjeras šuo, o paminkle — įgraviruoti metalinėn lenton žodžiai: "Jis gyveno laimingas ir mirė mylimas". (To paminklo nuotrauka čia jungiama).

Netgi šv. Pranciškų jie paėmė sargybon

Kitoj kapinių daly — akmeninė šv. Pranciškaus Asiziečio stovykla, kaip šventojo gyvulių ir paukščių patrono. Stovykla pastatyta paukščių laidojimo sekcijoj. Ji esanti parvežta iš Italijos, kur atostogaudamas ją nupirkęs vienas didesnės paukščių kolekcijos savininkas ir padova-

nojęs šioms gyvulių ir paukščių kapinėms.

Daugelis gyvulių ir paukščių, esą, mirę operacijos metu. O pvz. vieno šunies operacija (nors ir nepavykstanti) kainuojanti apie \$300.

Kas tuos "petus" daugiausia laiko? Ogi vyrai ir moterys, gydytojai, advokatai, rašytojai, artistai, etc. Taip lygiai — bevaikės poros, vieniši pensionieriai ir t. t.

Gyvulių laidotuvės, toli gražu, nesantis toks pigus dalykas, juo labiau — tai ne veltui atliekamas reikalas. Jų kaina, pasirodo, svyruoja tarp 2 dolerių (pvz. už paukštį) ir 400 dol. (už arklį).

Kitų kapinių savininkas, Toronto veterinaras dr. Alan Secord, kurio "Sky Hills Pet Cemetery" randasi ant kalniuko jo Goodwood farmoje, imas 40 dolerių už kapui vietą mažam šuniui ir atskirą mokestį už tolimesnį kapo priežiūrą.

Kalnelio viršuje, dr. Secord kapinėse, kurios buvusios pradėtos naudoti prieš 15 metų ir tik saviems veterinaro šunims, dabar centre stovinti didžiulė bronzinė šunies skulptūra, tarytum žvelgianti ir saugojanti kapinėse esančius kitus gyvulių kapus, kurių esama 1.800. Ant bronzinio šunies skulptūros papėdės — esą įgraviruotas, maždaug, šitoks tekstas:

"Jūs, kurie prasilenkiate šį paminklą, žinokite, tai yra šuns kapas. Ašaros krenta iš mano akių, ir laiko dulkės gula ant mano nugaros. Kurias dažnai nušluostu mano buvęs šeimininkas, Taip pat pastatęs šį paminklą ir įgraviravęs šiuos žodžius..."

Kapinėse, esą, yra pasamdytas ir specialus asmuo — kapų kasėjas ir jų prižiūrėtojas. Jo pavardė John Williamson. Jis uždedas ant kiekvieno kapo po akmeninę plokštelę ir įrašas šuns (ar kito kokio "pet'o") vardą, amžių ir mirties datą.

Woodland kapinėse — gyvulių kapai esą daugiau išpuošti gėlėmis ir įvairiomis figūromis (zaidžiančios katės ir, netgi, angelo) bei šunų-šunelių gipsinė-

Išdidžiai sėdįs ant savo paminklo Terjeras, gyvulių ir paukščių kapinėse.

mis ar metalinėmis figūrėlėmis.

Kapines kas savaitę lanką gyvulių buvę savininkai ir jų draugai. Daugelis jų — net ašaras braukia, riedančias skruostais.

Viena 70 metų amžiaus moteris, esą, lankanti savo numylėtos katės kapą kas šeštadienį ir tai — jau daugelį metų. Ji atsikelianti anksti rytą, sėdanti į Goodwood autobusą, po to — pakeliaujanti pusantros mylios iki "Sky Hills" gyvulių kapinių, ten prasėdinti prie katės kapo visą dieną. Tik vakare — ji skubanti vėl į autobuso sustojimo vietą, kad spėjus 7 va. įsisėsti į jį ir grįžti į namus...

Kalėdų progomis, gyvulių savininkai (kai kurie) įruošia ant savo "pet" kapų netgi Kalėdų eglutes.

Vyrai, esą, daugiau "soft-hearted" ir emocionalūs, kaip moterys, kai atveža laidoti savo numylėtus gyvulėlius. Jauno advokato akys žibėjusios ašaros, atvežusio laidoti savo 18 metų senumo katę, kai tuo tarpu jo žmona — stovėjusi šaliai ir linksmi sau čiauskėjusi su kitomis draugėmis...

Tai tokios "štukos" dedasi gyvulių kapinėse.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

Lock Ness pabaisa turi savo šeimyną

Chicagos universiteto biologijos profesorius Roy P. Mackal, kurs su keliais kitais tyrinėtojais Britais nuvyko į Inverness, Škotijoje, stebėti nuo 1930 metų ten garsėjančios Lock Ness jūrų "pabaisos", praneša, kad praeitą sekmadienį, rugsėjo 25 d., kai kuriems jo grupės asmenims pasisekė pabaisą keturis kartus pastebėti. Vienas pamatė apie 30 jardų nuo kranto iš vandens išnūrusią apie 14 pėdų ilgumo kuprą ir spėjo padaryti nuotrauką bepareinant atgal į gelmę. Kita liūdininkė pamatė didelį juodą "luitą" iškilant į vandens paviršių; dar kitas matė panašią į delfino nugara, o ketvirtą kartą buvo matyti keturi išnūre juodi dalykai, kurie smarkiai sudrumstė vandenį ir panėrė. Prof. Mackal įsitikinęs, kad Lock Ness pabaisa tikrai gyvena ir tai ne viena, o greičiausiai su visa šeimyna.

Meilė yra vaisingumo dvasia: jos pagrindinis tikslas — kurti gyvenimą. M. Montesori

KALĖDINĖS DOVANOS

PASIEKS GREIČIAUSIAI JŪSŲ ARTIMUOSIUS LIETUVOJE, JEI SIŪSITE JAS PER

CENTRAL PARCEL SERVICE, Inc.

220 South State St., Telef. WA 2-9354

arba

2618 West 63rd St., Telef. WA 5-2466

MŪSŲ TURIMAS YPATINGAI GAUSUS PASIRINKIMŲ ĮVAIRIAUSIŲ PREKIŲ IR MŪSŲ PATARIMAI PALĖNGVINS VERTINGŲ SIUNTINIŲ SUDARYMĄ. ATSILANKYKITE PAS MŪS IR VIETOJE ĮSITIKINKITE.

Mes mielai priimame ir išsiunčiame siuntinius, sudarytus iš siuntėjų nuosavų daiktų ar maisto produktų.

Per mus galite užsakyti ypatingas dovanas — automobilius, šaldytuvus, motociklus, televizorius ir kitokius daiktus bei maisto produktus.

REIKALAUKITE IŠ MŪSŲ NAUJUS KATALOGUS BEI MUITŲ ŠARABUS.

GARANTUOTĄ SIUNTINIŲ PRISTATYMĄ ATLIEKAME JAU NET 19 METŲ.

JURGIS JANUŠAITIS

DAIL. ANTANAS RŪKŠTELĖ DROBĖJE IR GYVENIME

Jo 60 metų amžiaus sukakties proga

Prasminga ir kilnu, kai mūsų talentingi kūrėjai lietuviškosios kultūros lobyną praturtina savąja kūryba, palikdami gilius pėdsakus tolimai ateičiai.

Tokių tarpe turime dailininką, meno istoriką ir etnografa Antaną Rūkštelę, netrukus švenčiantį savo našaus ir kūrybingo šešiasdešimt metų amžiaus sukaktį. Šios sukakties proga sukaktuvininkas dar kartą grįžta į lietuvių visuomenę su savo vėliausiųjų darbų paroda, kurioje turėsime progos pasigėrėti jo kūrybinio pajėgumu ir atiduota duokle tautinei kultūrai.

Šios gražios sukakties proga žvilgtelėkime į Antano Rūkštelės nuskubėtą kelią ir paliktus stambiuosius pėdsakus drobėje.

Jis gimė 1906 m. spalio mėn. 22 d. Degučių kaime, gražioje, ežerais tyvuliuojančiose Zarasų apylinkėse. Greičiausia gimtojo krašto grožis ir nuvedė Antaną į meno pasaulį, kuriame praleido savo amžiaus pačius gražiausius metus, sukūręs daug Lietuvos žmogų ir gamtos grožį išreiškiančių kūrinių.

Antanas Rūkštelė, baigęs Kauno meno mokyklą, ilgesnius metus praleido Vytauto Didžiojo Universitete studijuodamas istoriją, filosofiją ir jį baigė kaip meno istorikas. Taip pat baigė ir etnologijos ir muziejininkystės kursus. Studijuodamas meną ir universitete, A. Rūkštelė ėjo visą eilę atsakingų pareigų VD Kultūros Muziejuje, M. K. Čiurlionio Galerijoje ir Valstybiniame muziejuje. Ruošė etnografines ekspedicijas ir joms vadovavo. Tyrinėjo lietuvių liaudies statybą ir kryžius ir surinktoji medžiaga buvo išleista atskirais leidiniais.

Šalia savo tiesioginio darbo, A. Rūkštelė plačiai reiškėsi ir lietuvių perijodinėje spaudoje Neprikl. Lietuvoje, Australijoje ir čia, Amerikoje, rašydamas

meno ir kultūriniais klausimais.

Sukaktuvininkas yra dirbęs kaip dėstytojas Kaišiadorių vidurinėje stalių amatų mokykloje, vėliau tremtyje Dillingeno lietuvių gimnazijoje; Amerikoje - Cicero lituanistinėje gimnazijoje ir Čikagos aukštesnioje lituanistinėje mokykloje.

A. Rūkštelė galma būtų laikyti išskirtina asmenybe, dėl savo būdo savybių. Jis besąlyginis patriotas lietuvis, myli savo gimtąją žemę ir į ją labai dažnai grįžta, drobėje atkurdamas kadaise matytus mielus vaizdus. Jis pasirinko realistinį meną, o tai kūrėjui nėra lengva problema. Jis turi mokėti įkvėpti kūriniui gyvybę. Jo kūryboje vyrauja Lietuvos žmogus, gyvenęs laisvės rytmėiais ar kenčias šio amžiaus tragiškumą. Jo sukurtuose peizažuose randi mažytę dalelę savosios gimtosios žemės ir spalvų žaisme junti kadaise išgyventos aplinkos grožį savoje gimtinėje. Jis daug sielos įdeda ir į simbolistinį realizmą.

Pasiliksiu prie senojo ir savojo Dievo — kartą kalbėjo dailininkas A. Rūkštelė, besidalindamas mintimis apie šių dienų meno potėkius. Dailininkas A. Rūkštelė ir pasiliko nesužavėtas naujovėmis, modernizmu, bet ištikimai laikosi pamulto realizmo, kuriuo dar, reikia manyti, bus ilgai domimasi ir tie kūriniai vertinami.

Per savo ilgą ir brandų amžių sukaktuvininkas yra sukūręs daug gražių ir vertingų kūrinių, su kuriais vienas ar drauge su kitais dailininkais Neprikl. Lietuvoje, Vokietijoje, Australijoje ir Amerikoje buvo suruošęs daug meno parodų.

Drobėje A. Rūkštelė išsakė savas svajones, įamžino savos tėvynės grožį ir joje pasiliks šių dienų žmogus.

Šalia to, A. Rūkštelę pažįsta-

DAILININKAS ANTANAS RŪKŠTELĖ

me ir kaip gerą visuomenininką, organizatorių ir patvarų kultūros darbų darbininką.

Gyvendamas Australijoje vadovavo Lietuvių Bendruomenei Adelaidės apyl. ir buvo vienas iš steigėjų Australijos Lietuvių Kultūros Fondo ir jam pradžioje vadovavęs. Amerikon atvykęs, jis įsijungė į kultūrinį gyvenimą, yra aktyvus spaudos žmogus, uolus bendruomenininkas ir plačiai reiškiasi kaip dailininkas.

Tad šios sukakties proga spalio mėn. 1 dieną 6 val. vak. Jaunimo Centre, Čiurlionio Galerijoje, Amerikos lietuvių dailininkų sąjunga atidaro sukaktuvininko dail. Antano Rūkštelės paskutiniųjų darbų parodą, kurioje bus išstatyta virš penkiasdešimt paveikslų įvairios tematikos. Paroda tęsis iki spalio mėn. 9 dienos.

Parodą globoja Liet. Bendr. Čikagos Apygarda, A. L. Tautinė Sąjunga — Čikagos skyrius, Lietuvių Veteranų Sąjunga Ramovė — Čikagos skyrius ir Vilniaus Krašto Lietuvių Sąjunga.

Mielam sukaktuvininkui dail.

A. Rūkštelei, nuėjusiam gražų kūrybos kelią ir palikusiam mūsų tautinės kultūros dirvonuose giliai įspausčius pėdas, linkime šviesių ir kūrybingų ateities metų.

PUPŲ DĖDEI 70 METŲ

Petras Biržys, buvęs Lietuvos plačiai žinomas Pupų Dėdės vardu, susilaukė 70 metų amžiaus.

Literatūroj P. Biržys reiškėsi Akiro vardu. (Išleido vieną eilėraščių rinkinį ir keletą monografijų apie kaikiuriuos Lietuvos miestus bei apskričius). Pupų Dėdės vardu kūrė ir atlikinėjo pramoginius "kaimiškus" koncertus, Lietuvos radio programoj turiniu ir populiarumu maždaug atitikusius Amerikos televizijos "Hillbillies" programas.

Rusų laikais Pupų Dėdė, nors ir persijungęs ant antiburzauzių bėgių, ankstesniajame populiarumo lygyje nebeišlaikė. Plūduriuodamas provincijos savišveiklininkų (mėgėjiškų menininkų - pramogininkų) minioj, buvo šiek tiek iškilęs paviršium tik dalyvavimu mažose rolėse trijuose lietuvių kalba pagamintuose filmuose. (E)

Vienožinskis atspėjo

Lietuvos okupaciją

♦ Rugsėjo 14 d. Vilniaus Tiesoj (ir tos pačios savaitės Literatūroj ir Mene) buvo trumpai prisiminta, kad suėjo 125 metai nuo poeto Antano Vienožinskio Vienužio gimimo.

Tiesos redakcijos bendradarbis Dienos Kalendoriaus skiltyje tą prisiminimą paašškino šiais žodžiais: "Geriausios A. Vienožinskio dainos — mūsų gražaus socialistinio gyvenimo palydovės". O prieš tai vieną iš tu dainų jis paitavo: "Aštrūs valdžios peiliai širdį pervėrė, ir sunkią lenciūgą ant kaklo užnėrė".

PIRKITE JAV TAUPYMO BŪNUS

8 — NAUJIENOS. CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, OCTOBER 1, 1966

Da. A. RŪKŠTELĖS paveikslas

"GUBOS VIDURDIENYJE"